

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Коханевича Анатолія Івановича

**«Комплексний контроль за функціональним станом кваліфікованих
борців на етапі спеціалізованої базової підготовки» на здобуття ступеня
доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт**

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України 15 квітня 2025 року Коханевичем Анатолієм Івановичем було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Комплексний контроль за функціональним станом кваліфікованих борців на етапі спеціалізованої базової підготовки» та її обговорення (науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Коробейніков Г. В.).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту було прийнято рішення надати здобувачу Коханевичу Анатолію Івановичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Однією з актуальних проблем в спорті є контроль за змінами станів, що є наслідком спортивної діяльності. Взагалі функціональний стан організму спортсмена відображає інтегральний комплекс елементів функціональної системи, відповідальної за ефективність виконуваної специфічної діяльності у відповідному виді спорту.

Однак враховуючи, що психоемоційні реакції, які виникають у спортсмена в умовах тренувальної і змагальної діяльності обумовлені, насамперед, змінами психофізіологічних функцій, актуальним виявляється завдання психофізіологічного контролю за станом організму спортсменів в умовах тренувальної та змагальної діяльності.

Сучасний юнацький спорт характеризується, з одного боку, оздоровчою спрямованістю, з іншого – наявністю ранньої спеціалізації у різних видах спорту. Неадекватні навантаження, без урахування вікових особливостей морфофункціонального та психофізіологічного розвитку можуть викликати у

спортсменів погіршення функціонування основних фізіологічних систем організму, що суттєво впливає на ознаки розвитку та стан здоров'я загалом.

Тому виникає потреба комплексного контролю за функціональним станом кваліфікованих спортсменів з метою корекції та адаптації тренувального процесу, всіх видів навантаження, у поєднанні із реальним станом організму.

Управління тренувальним процесом потребує корекцію тренувальних навантажень спортсмена на основі змін термінового, відставленого і кумулятивного ефекту, що може бути викликаний відповідними навантаженнями та відновленими процедурами.

Комплексний контроль функціонального стану організму спортсменів традиційно включає наступні напрями: педагогічний, психологічний, біохімічний та медико-біологічний. Він дозволяє всебічно оцінити підготовленість спортсменів, функціональний стан у конкретний момент часу, виявити провідні фактори, особливості, характеристики, критерії, показники за рахунок яких досягається найкращий результат на певному етапі підготовки, запланувати основні напрямки підготовки при подальшому прогнозі результатів діяльності.

Тому, розробка системи комплексного контролю за функціональним станом кваліфікованих борців на етапі спеціалізованої базової підготовки є актуальним питанням сучасного спорту.

Представлена до розгляду дисертаційна робота Коханевича Анатолія Івановича спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. за темою 2.6 «Науково-методичний супровід тренувальної та змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у єдиноборствах та силових видах спорту» (номер держреєстрації 0121U108940). Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у розробці алгоритму комплексного контролю за функціональним станом кваліфікованих борців та визначення інформативних критеріїв за проведеними дослідженнями.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що уперше:

– розроблено критерії комплексного контролю за функціональним станом в системі підготовки кваліфікованих борців на етапі спеціалізованої базової підготовки. Інформативними визначені наступні: гетерономність і автономність (за кольоровим тестом Люшера), ум.од.; ЧСС, уд/хв.; середнє квадратичне відхилення RR інтервалів; триангулярний індекс; HF, LF/HF і Mo (за варіабельністю ритму серця); латентність і стабільність (за тестом простої

зорово-моторної реакції), ум.од.; граничної швидкості переробки інформації (за тестом на визначення функціональної рухливості нервових процесів), мс.

- визначено особливості прояву функціонального стану у кваліфікованих борців на етапі спеціалізованої базової підготовки, серед яких нейродинамічні показники простої та складної сенсомоторної реакції, психоемоційного стану, щодо прийняття рішень одноосібно чи за допомогою іншої авторитетної людини та характеристик що пов'язані з варіабельністю ритму серця;

- встановлено наявність переважання біологічного віку над календарним серед кваліфікованих борців, що свідчить про прискорення морфо-функціонального дозрівання організму (наявність акселерації);

- доведено тенденцію до переважання індексу маси тіла, відсотку жирової та м'язової маси тіла у юних кваліфікованих борців із помірним напруженням системи регуляції ритму серця;

- встановлено компенсаторний механізм запобігання стресу і сприянню швидкості прийняття рішення у кваліфікованих борців, що має прояв у зростанні рівня імпульсивності та появи не керованих спонтанних рухів;

- виявлено, що зростання рівня тривоги та ступеня напруження автономної регуляції провокує внутрішній психічний дискомфорт та погіршення психічної працездатності у юних кваліфікованих борців.

Доповнено та розширено:

- дані про зв'язок між напруженням автономної нервової системи спортсмена, як фактору активізації спроможності до швидкого реагування в умовах ліміту часу;

- уявлення про чинники формування функціонального стану у кваліфікованих борців;

- дістали подальшого розвитку дані про морфо-функціональний розвиток організму юних борців на етапі спеціалізованої базової підготовки;

- підтверджено дані попередніх досліджень щодо уявлення про зв'язок між психічним станом, спроможністю до сприйняття і переробки інформації та реалізацію технічних навичок у спортсменів єдиноборців.

Практичне значення роботи Практична значущість дослідження полягає у впровадженні розроблених кількісних критеріїв комплексного контролю для отримання об'єктивної інформації про функціональний стан у юних кваліфікованих борців на етапі спеціалізованої базової підготовки. Розроблені і впровадженні результати дослідження дозволили об'єктивно оцінити функціональний стан борців та розробити індивідуальні плани підготовки спортсменів із урахуванням отриманих кількісних критеріїв.

Результати дисертаційних досліджень впроваджено у практику тренувального процесу КДЮСШ «Ніка» (м. Кременчук, КДЮСШ управління освіти і науки Кременчуцької обласної ради, 10 лютого 2024 р.), у процес

підвищення кваліфікації тренерів Полтавської обласної школи вищої спортивної майстерності (м. Кременчук, управління освіти і науки Кременчукської обласної ради, 10 лютого 2024 р.) та у процес підготовки магістрів зі спортивних єдиноборств НУФВСУ (м. Київ, НУФВСУ, 14.01.2025 р.).

Теоретичне значення отриманих результатів. Отримані в процесі дослідження результати дозволяють систематизувати масив наукової і науково-методичної інформації, розширити існуючі уявлення щодо комплексного контролю за функціональним станом кваліфікованих спортсменів-борців, визначення інформативних критеріїв контролю та розробки алгоритму побудови обстежень пов'язаних з контролем за функціональним станом. Та при необхідності, проведення корекції тренувальної та змагальної діяльності і планів підготовки спортсменів.

Представлені в дисертаційній роботі системний та комплексний підходи до поставленої проблеми можуть стати методичною основою для подальшої розробки проблематики із деталізацією теоретичних положень і результатів досліджень для впровадження в освітній процес і науково-дослідну роботу в спеціалізованих закладах вищої освіти спортивного профілю та роботу асоціації спортивної боротьби України.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних валідних методів дослідження.

Отримані результати дослідження базуються на інформативних методах та фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичного опрацювання матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в тезах на науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих наукових працях зі співавторами дисертант самостійно виконав експериментальну частину дослідження та проаналізував отримані результати.

Наукові результати дисертації висвітлені в 10 наукових публікаціях: 3 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Польщі, проіндексованому в базах Scopus (Q2) та Web of Science; 6 публікацій які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень доповідалися та обговорювалися на XVI та XVII Міжнародних конференціях молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2023; 2024), на науковому симпозиумі «Використання спортивної науки для допомоги борцям і тренерам» (за підтримкою Об'єднаного Світу Боротьби, Белград, 2023), на Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 105-річчю з дня заснування кафедри фізичної реабілітації, біології і охорони здоров'я та 60-річчю створення лабораторії функціональної діагностики імені професора Т. М. Цонєвої Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, 2024).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Мету та завдання дослідження було сформульовано із науковим керівником. Автор самостійно здійснено аналіз літературних джерел, даних мережі Інтернет та передового досвіду. Також здобувач самостійно виконав обґрунтування алгоритму побудови комплексного контролю за функціональним станом, розробив інформативні критерії та визначив диференційні шкали для обстежуваної групи спортсменів, в яких зазначив рівні прояву та межі інформативних критеріїв. Усі розділи власних досліджень, висновки та аналіз отриманих результатів дисертації оформлені автором самостійно. Здобувачем разом з керівником сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням. Дисертантом підготовлено матеріали для наукових публікацій та для впровадження наукових розробок у практику.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова – логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота Коханевича Анатолія Івановича «Комплексний контроль за функціональним станом кваліфікованих борців на етапі спеціалізованої базової підготовки» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію Коханевича Анатолія Івановича на тему: «Комплексний контроль за функціональним станом кваліфікованих борців на етапі спеціалізованої базової підготовки» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуального наукового завдання щодо розробки алгоритму комплексного контролю за функціональним станом кваліфікованих спортсменів борців та визначенні інформативних критеріїв контролю, адекватна поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу Коханевичу Анатолію Івановичу ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує в.о. ректора НУФВСУ утворити спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації Коханевича Анатолія Івановича з метою присудження йому ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Ольга БОРИСОВА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Оксана ШИНКАРУК, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, проректор з навчально-методичної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Юрій РАДЧЕНКО, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Валерія ТИЩЕНКО, доктор наук з фізичного виховання і

спорту, професор, проректор з навчально-методичної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Юрій РАДЧЕНКО, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Валерія ТИЩЕНКО, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту Запорізького національного університету;

опонент: Ольга ЗАДОРОЖНА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри олімпійського та професійного спорту, Херсонського державного університету.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д.фіз.вих., професор

Д.фіз.вих., професор

К.фіз.вих., доцент

Голова засідання,
д.фіз.вих., професор

Ольга БОРИСОВА

Оксана ШИНКАРУК

Юрій РАДЧЕНКО

Валентин ОЛЕШКО

Підписи Борисової О., Шинкарук О., Радченко Ю., Олешко В. засвідчую

17.04.2025

